

Møte torsdag den 6. oktober 2011 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2012
2. Referat

Presidenten: Representantene Dagfinn Høybråten og Svein Roald Hansen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Rogaland fylke, Tina Bru, har tatt sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra representantene Susanne Bratli, Sigvald Oppebøen Hansen og Åse Michaelsen om permisjon i tiden fra og med 6. oktober til og med 10. oktober – alle for å delta i OSSEs parlamentariske forsamlings høstsesjon i Dubrovnik
- fra representanten Ingalill Olsen om velferdspolisjon i tiden fra og med 10. oktober til og med 21. oktober

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Andre vararepresentant for Vest-Agder fylke, Kjell Ivar Larsen, befinner seg for tiden utenlands og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Henning Skumsvolls permisjon 6. oktober.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:

- For Vest-Agder fylke: Line Skøii Vennesland 6. oktober
 - For Finnmark fylke: Willy Pedersen fra og med 11. oktober til og med 21. oktober
 - For Telemark fylke: Odin Adelsten Bohmann 6. oktober
 - For Nord-Trøndelag fylke: Bård Langåsvold 6. oktober
- Det anses vedtatt.

Line Skøii Vennesland, Odin Adelsten Bohmann og Bård Langåsvold er til stede og vil ta sete.

Statsråd Sigbjørn Johnsen overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Erna Solberg vil framsette et representantforslag.

Erna Solberg (H) [10:04:03]: På vegne av André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Svein Harberg, Siri A. Meling og meg selv har jeg gleden av å legge fram forslag om en bredt anlagt politistudie og økt samfunnsikkerhet.

Presidenten: Representantforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:25]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2012

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:04:49]: Statsbudsjettet for 2012 er et budsjett for arbeid, verdiskaping og velferd. Budsjettet er blitt til i omgivelser av uro og stor usikkerhet. Derfor er stabilitet og forutsigbarhet viktig.

Finanskrisen fra 2008 er blitt avløst av at stater har kommet i krise som følge av høy gjeld og store underskudd. Å redde banker er en enklere oppgave enn å få stater på fast grunn. Uro og usikkerhet i ett land kan lett spre seg til land som ikke er i krise. Norge kan bli rammet.

Vårt viktigste forsvarsverk er å holde orden i eget hus. Vi må handle deretter. Da vil de som ser på Norge og norsk økonomi fra utsiden, ha tillit til at vi klarer nettopp det. Det tar lang tid å bygge opp slik tillit. Gjør vi ikke jobben vår, kan tilliten forsvinne over natten.

Budsjettet for 2012 er godt tilpasset den situasjonen vi er i. Vi har en økonomisk vekst på linje med det historiske gjennomsnittet, og arbeidsledigheten er lav. Lav arbeidsledighet, høy deltakelse i arbeidslivet og god vekst er forutsetninger for å oppnå andre viktige mål i politikken. I budsjettet for 2012 følger vi handlingsregelen for bruk av oljeinntekter. Det gir oss rom for å møte uforutsette hendelser i framtiden.

Vi legger fram et budsjett for arbeid og verdiskaping samtidig som vi sikrer velferden. Viktige fellesoppgaver som helse, omsorg, skole og barnehager styrkes. Kommunene får en god økning i sine inntekter også neste år. Politikk og rettssikkerhet prioriteres. Det gir økt trygghet for folk. Det blir mer penger til vei og jernbane.

Rolf Jacobsen beskriver landet vårt i diktet «Nord»:
«Se oftere mot nord.

Gå mot vinden, du får rødere kinn.

Finn den ulendte stien. Hold den.

Den er kortere.

Nord er best.

Vinterens flammehimmel, sommer-
nattens solmirakel.

Gå mot vinden. Klyv berg.

Se mot nord.

Oftere.

Det er langt dette landet.

Det meste er nord.»

Politikkens viktigste oppgave er å legge til rette for at folk skal ha trygge rammer rundt sine liv. Politikken kan likevel ikke gjøre alt. Vi må alle være medmennesker. Vi må alle hegne om våre grunnleggende felles verdier. Samfunnets godhet og kvalitet avgjøres ikke først og fremst av materielle verdier. Det avgjørende er vår evne til å bry seg om og ta vare på hverandre. Hvor viktig dette er, har vi opplevd denne sommeren. Selv om det meste av landet er nord, skal det ikke være kaldt. Vi skal bære den menneskelige varmen med oss.

Vi har store menneskelige og naturgitte ressurser. Gjennom arbeid, fellesskap og samarbeid har vi forent disse. Vi har klart å bygge et av verdens beste land å bo i. Det

er vår arv fra forrige generasjon. Det skal være vår arv til den neste.

«Nei, ællslags ærlig arbe' er like fint og bra», skrev Alf Prøysen i visen om griskokken. Jambyrdigheten, at vi som mennesker er like mye verdt og bidrar så godt vi kan, er en forutsetning for å få dette til.

«Arbeid til alle» er selve livslinjen i velferdsstaten. Det har alltid vært slik, og det vil alltid være slik. «Vi lever av hverandres arbeid», som Erik Brofoss sa. Arbeid og verdiskaping er hovedkilden til egen inntekt og til fellesskapets inntekter. Vår lave arbeidsledighet får ikke store overskrifter i avisene. Vi tar det for gitt at ledigheten er lav, at lønningene skal øke år for år. Aldri tidligere har vi hver for oss, og samlet, vært så rike og velstående som nå. Dette har gjort noe med oss. Vi må bli flinkere til å glede oss over det vi har, over alle mulighetene vi har, og over det vi får til. De viktigste verdier i livet finner vi ikke på poster og kapitler i statsbudsjettet.

I Europa er i snitt hver tiende arbeidstaker uten arbeid, og ledigheten blant ungdom er enda høyere. Det har store menneskelige og sosiale kostnader. Ungdom uten tro, håp og drømmer for framtiden er en enorm sløsing med ressurser.

Dette skjer i nabolaget vårt. Og det angår oss. Vi er avhengige av landene rundt oss. Vi har tette økonomiske bånd. Vår handel med andre land er en forutsetning for vår velstand. Å tro at vi ikke kan bli rammet av det som skjer rundt oss, er farlig.

I usikre tider må vi ta vare på det som har gitt oss gode resultater, ta vare på lærdommen som har brakt oss gjennom tidligere kriser, fellesskapet mellom mennesker, gode velferdsordninger, den høye yrkesdeltakelsen, det brede skattegrunnlaget og et fornuftig skattenivå. Da vi fikk store utfordringer i vår egen økonomi på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet, mobiliserte vi i fellesskap. Vår vei ut av krisen ble til i et samarbeid mellom fagbevegelse, arbeidsgivere og polititiske myndigheter. Dette kalte vi solidaritetsalternativet. Vi som hadde arbeid, skulle holde igjen på våre krav. Slik skulle de som var ledige, få nye muligheter i arbeidslivet. Sammen fikk vi det til. Selv om tidene skifter og mye er forskjellig, må evnen og viljen til samarbeid stå ved lag.

Statsbudsjettet er viktig for arbeidsplassene i konkurranseutsatte bedrifter. Det samme er lønnsoppgjørene. Lønnsoppjøret i konkurranseutsatt industri må sette rammen for det vi andre kan ta ut. Vi må hver og en av oss leve opp til det ansvaret vi har for helheten.

Vi har oljeinntekter. Likevel er det arbeidslivet som bærer vår felles velferd på ryggen. Derfor må vi foredle og utvikle arbeidskraften. Arbeidskraft er 85 pst. av vår felles formue; oljen bare 7 pst.

Mange kommer ikke over dørstokken og inn i arbeidslivet. Denne terskelen må gjøres lavere slik at alle som kan delta, slipper inn. Det er et politisk ansvar, men ikke bare det. Arbeidsgivere har også et ansvar. Arbeidsgivere må investere i sin egen arbeidskraft, fordi de ansatte er deres viktigste kapital – i dag og i framtiden. Alle fortjener en ærlig sjanse i arbeidslivet. Et menneske er alltid mye mer enn det du ser.

En trygg oppvekst og en god skole legger grunnlaget. Barns trygghet er vår felles framtid. Barns muligheter er vår felles framtid. Derfor må vi spare for våre barn. Derfor må vi investere i våre barn. Derfor må vi gjøre det vi kan for at ungdom ikke faller ut av skolen. Generasjonskontrakten handler om dette. Gjennom livsløpet har vi ulike behov, og vi har ulik evne til å oppfylle disse behovene. Det er derfor generasjonene skal stille opp for hverandre. Det gjør vi gjennom det sterke fellesskapet. Derfor betaler vi skatt. Slik får vi penger til felles velferd. Derfor skal vi bruke oljerikdommen fornuftig. Derfor er handlingsregelen viktig.

Norge har klart seg godt før, under og etter finanskrisen. Vi har hatt sterk vekst i inntekter, produksjon og sysselsetting. Den gode utviklingen har vært nært knyttet sammen med at Kina, India og andre framvoksende økonomier har gjort sitt inntog i det internasjonale markedet. Den økte etterspørselen fra disse landene har gitt høyere priser på varer vi eksporterer, samtidig som vi er blitt forsynt med billige importvarer. Utvidelsen av EØS-området i 2004 ga oss ny tilgang på arbeidskraft. Resultatet var en markert oppgang i Norges realdisponible inntekt.

Lønnskostnadene i Norge har steget mye. Målt i felles valuta var kostnadene per time over 50 pst. høyere i norske industribedrifter i fjor enn hos våre handelspartnere i EU. Også i år og neste år venter vi klart høyere lønnsvekst i Norge enn blant landene rundt oss. Høye eksportpriser og god produktivitet har i noen år dempet utslaget som dette har hatt på lønnsomheten, men vi har ingen garanti for at det vil fortsette slik. Hensynet til arbeidsplassene må tillegges betydelig vekt når statsbudsjettet behandles. Vi må ta høyde for de utfordringer som pengepolitikken nå står overfor.

Over tid er det vekstevnen i Fastlands-Norge som har mest å si for om vi kan videreføre og bygge ut velferden. Våre bedrifters evne til å konkurrere på verdensmarkedet blir avgjørende. Vi kan bidra gjennom et budsjett som ikke øker presset på kronkursen og dermed på konkurranseevnen.

Det er en todeling i norsk økonomi. På den ene siden de skjermede næringer og leverandører til oljeindustrien, og på den andre siden mer tradisjonelle konkurranseutsatte næringer. Oljenæringen og leverandørindustrien har både større konkurransekraft og større lønnssevne og kan tappe andre virksomheter for kompetanse og ressurser. Hvordan vi håndterer disse utfordringene, vil få stor betydning for den økonomiske utviklingen framover.

Den økonomiske politikken handler om de store tallene i statsbudsjettet, men mest om enkeltmennesker og familiers hverdag. Det handler om de hundre ansatte på Rapp Bomek i Bodø som til daglig er avhengig av gode konkurransevilkår overfor utlandet for å kunne selge sine spesialutviklede brannrør.

Det handler om bedriftene på Raufoss i Vestre Toten. Det handler om alle de små og store bedrifter i kommuner i hele landet, bedrifter som daglig lever av å selge sine produkter i et konkurranseutsatt marked. En viktig grunn til at vi klarte oss gjennom finanskrisen på en god måte, var nettopp bredden og variasjonen blant bedriftene våre.

Det ga oss flere bein å stå på. Jeg reiser ofte rundt og besøker bedrifter og møter flinke ansatte og ledere. Det er mange ting som avgjør fremtiden for disse bedriftene. De kan ha store og små ønsker om hva vi politikere skal gjøre og bør gjøre. De fleste har ett felles hovedbudskap til finansministeren: Hold orden i økonomien!

Fastlandsøkonomien har nå vokst sju kvartaler på rad. For 2011 og 2012 kan vi vente en vekst i fastlandsøkonomien om lag på linje med det historiske gjennomsnittet, med mindre utviklingen i Amerika og Europa går fra vondt til verre. Sammenliknet med revidert budsjett fra mai i år er vekstslagene likevel noe nedjustert.

Arbeidsledigheten har holdt seg rundt 3 ¼ pst. i første halvår i år. Det er ¼ prosentenheter lavere enn i fjor og 1 prosentenheter under gjennomsnittet for de siste 20 årene. Med fortsatt god vekst i fastlandsøkonomien kan vi regne med at ledigheten vil holde seg lav også framover.

Derfor følger regjeringen handlingsregelen for en gradvis og langsiktig bruk av oljepenger i økonomien. Det gjør oss forutsigbare i en ellers uforutsigbar verden. Det bidrar til stabilitet i rente- og valutamarkedet. En slik politikk må vi holde fast ved.

Budsjettet for 2012 legger opp til en økning i bruken av oljeinntekter på linje med den gjennomsnittlige veksten i forventet avkastning i den perioden vi nå er inne i. Bruken av oljeinntekter øker reelt med nesten 10 mrd. kr. I budsjettet for 2012 foreslår vi å bruke 122 mrd. oljekroner. Dette er 2,4 mrd. kr under 4 pst.-banen.

Budsjettet er godt tilpasset den økonomiske situasjonen. Beregninger indikerer at det foreslåtte budsjettet for 2012 vil virke om lag nøytralt på økonomien.

I budsjettet foreslår vi kutt, samtidig som vi holder tilbake på utgiftsveksten. Barnetrygden føres videre med samme beløp som i år. Vi reduserer bevilgninger til regional utvikling. Vi tilbakefører utvidelsene av permitteringsordningene som ble vedtatt i forbindelse med finanskrisen og tiltakspakken i 2009. Dette gjelder kun for nye tilfeller.

Vi reduserer bankplikten i postvesenet, og vi avviker ordningen med at offentlige bevilgninger forsterker private gaver til forskning. Det foreslås i tillegg en rekke andre innsparinger på de ulike departementers områder.

Budsjettforlaget oppfyller ikke alle krav og ønsker om økte satsinger. Vi må si nei til mye for å ta vare på det viktigste: å ta vare på arbeidsplassene. Politikk er ikke bare å ville, det er også å velge. En politikk der alle ønsker og krav blir oppfylt, gir ingen god helhet. Det er ingen regel som sier at budsjettposter bare skal fortsette å øke fordi det har vært slik hele tida.

Mange land bruker mer enn de har råd til og er derfor havnet i en felle av underskudd og økende gjeld. For flere land har utgiftene over lang tid vært større enn inntektene. Når lån til å dekke underskudd stadig vokser, blir handlefriheten etter hvert borte. Renter og avdrag tar en stadig større del av budsjettet. Det blir mindre penger til arbeid og velferd. Rundt hjørnet kommer sterkt økende utgifter til pensjon og omsorg etter hvert som befolkningen blir eldre.

Norge har stort overskudd i budsjettet, og vi har mye penger på bok. Mange kunne sikkert ønsket seg i Norges

sted. Vi skal være stolte over den stillingen vi er i, men samtidig ydmyke. Vi er heller ikke usårbare. De store oljeinntektene hjelper oss, men det er vår evne til å holde folk i arbeid som er viktigst.

Arbeid gir den enkelte økonomisk selvstendighet. Arbeid motvirker fattigdom, utjevner sosiale forskjeller og bidrar til likestilling mellom kvinner og menn. For at flest mulig skal få delta i arbeidslivet, legger regjeringen opp til å videreføre det høye tiltaksnivået fra 2011. Innenfor denne rammen vil vi foreslå flere tiltaksplasser for arbeidstakere med nedsatt arbeidsevne. Vi legger fram en jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne slik at de kan komme tilbake i ordinært arbeid. Det krever en langsiktig innsats.

Helse- og omsorgstilbudet er viktig for den enkeltes levekår og livsutfoldelse. Det skal gi trygghet og være tilpasset behovene for den enkelte bruker. Vi legger derfor til rette for ytterligere 1 500 plasser i omsorgsboliger og sykehjem, og regjeringen vil gi tilskudd til i alt 12 000 sykehjems- og omsorgsplasser innen utgangen av 2015. Vi følger opp demensplanen og foreslår et øremerket tilskudd til kommunene for å etablere dagaktivitetsplasser. Regjeringen vil styrke sykehusenes økonomi slik at pasientbehandlingen kan øke. Vi følger også opp Samhandlingsreformen.

Målet om full barnehagedekning er oppnådd, og den sterke satsingen blir ført videre. Finansieringsansvaret er nå overført til kommunene. Dette understreker kommunenes viktige rolle for velferden. Foreldrebetalingen for barnehageplass går reelt ned ved at maksimalprisen videreføres uendret. Kontantstøtten for ettåringer mellom 13 og 18 måneder økes fra 1. august 2012. Fra samme tidspunkt avvikles kontantstøtten for toåringer.

Alle barn trenger fellesskapets oppmerksomhet og omsorg. Noen barn trenger likevel mer enn andre. Et barnehagetilbud av god kvalitet er god forebygging. Men det er ikke alltid nok. Derfor er det også viktig å ha et godt barnevern. Vi foreslår å styrke tilskuddet til kommunalt barnevern med 50 mill. kr. Dette kommer på toppen av en allerede sterk satsing.

En langsiktig, ansvarlig politikk handler ikke minst om å prioritere kunnskap. Barnehagesatsingen er én del av dette. Like viktig er det å styrke skole og høyere utdanning.

Våre ungdommer er framtidens arbeidskraft. Utdannelse gjør at du stiller sterkere på arbeidsmarkedet. Derfor er det viktig å gjennomføre videregående skole. Derfor øker vi innsatsen for å motvirke frafallet gjennom tiltak på ungdomstrinnet. I tillegg foreslår vi å innføre valgfag for 8. trinn fra høsten 2012 for å gjøre opplæringen mer praktisk, variert og utfordrende.

Ungdomskullene øker i årene framover. Dette har vi tatt høyde for. I 2012 foreslår vi om lag 2 600 nye studieplasser knyttet til tidligere opptrapping og nye studentkull. Vi bevilger midler til om lag 1 000 studentboliger. Det foreslås en startbevilgning til teknologibygget ved Universitetet i Tromsø.

Regjeringen foreslår en samlet bevilgning til forskning på drøyt 25 mrd. kr. Norge er med dette blant OECD-landene med høyest offentlig finansiert forskning per innbygger.

ger. Vi ønsker å sikre langsiktige og forutsigbare forskningsbevilgninger. Derfor gjør vi avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping om til ordinære bevilgninger på budsjettet. Dette innebærer at selve fondet avvikles.

Kommunesektoren får en realvekst i frie inntekter på 3,75 mrd. kr. Den samlede inntektsveksten er reelt på 5 mrd. kr. Inntektsveksten må ses i sammenheng med høy befolkningsvekst som krever utbygging av tjenestetilbudet. Innenfor veksten i frie inntekter er det også rom for å dekke den varslede satsingen på vei. Vi kompenserer kommuner som i forbindelse med Samhandlingsreformen har høyere kostnader enn det som blir fanget opp i inntektssystemet.

Vi legger til rette for økt verdiskaping og utvikling i hele landet. Vi foreslår en betydelig vekst i bevilgningene til vei og jernbane på til sammen 2,2 mrd. kr fra det høye nivået i saldert budsjett 2011. Jordbruksavtalen for 2012 gir grunnlag for en positiv utvikling i næringen. Vi foreslår å øke egenkapitalen i Investinor. Utviklingen av offentlige digitale tjenester i 2012 prioriteres, slik at kvaliteten på forvaltning kan økes.

Vi foreslår en økning i bevilgningene til kultur med vel 500 mill. kr.

Regjeringen viderefører arbeidet med klima- og miljøtiltak i 2012. Blant miljø- og klimasatsingene vi prioriterer, er tiltak mot avskoging i utviklingsland, kjøp av klimakvoter, styrket kollektivtrafikk, støtte til fornybar energi og energieffektivisering samt sikring av naturmangfoldet.

Med Regjeringens budsjettforslag oppfyller vi langtidsplanen for Forsvaret.

Trygghet for den enkelte er viktig. Vi foreslår betydelig økte ressurser til politiet til IKT, økt bemanning og annen drift, samt til Politihøgskolen. Bevilgningene til Nødnett økes, og den landsdekkende utbyggingen av dette nettet fortsetter. Prosjektet for anskaffelse av nye redningshelikoptre styrkes, og det samme gjør vedlikehold av de redningshelikoptrene vi har i dag. Det er en historisk satsing på samfunnssikkerhet i dette budsjettet. Beredskap og politi får en økning på om lag 2,2 mrd. kr. Den samlede økningen til politiet er på om lag 700 mill. kr. Av dette er 164 mill. kr knyttet direkte til 22. juli.

Angrepene den 22. juli sjokkerte oss alle. 77 mennesker ble drept. Mange ble fysisk og psykisk skadd som følge av ugjerningene. Sårene tar lang tid å lege. Noen sår vil aldri gro. Vi skal klare å reparere de materielle skadene. Vårt viktigste bidrag i tillegg til det er at vi er medmennesker – og tar vare på hverandre.

I forbindelse med angrepene den 22. juli bevilges det betydelige beløp i inneværende år, og for 2012 foreslår vi ytterligere 674 mill. kr. Dette skal dekke utgifter til politiets etterforskning av angrepene. Helikopterberedskapen i politiet bedres. Vi vil styrke påtalemyndigheten og bedre Politiets sikkerhetstjenestes muligheter til å oppdage og forfølge mulige terrorhandlinger. Vi vil øke kapasiteten til å behandle saker om voldsoffererstatning. Kommunene rundt omkring får midler til psykososial oppfølging. I tillegg kommer utgifter til leie av nye lokaler, til flere departementer samt til rehabilitering av regjeringskvartalet.

22. juli-kommisjonen skal kartlegge hendelsesforløpet.

De skal foreslå tiltak, slik at Norge står best mulig rustet til å avverge og møte eventuelle framtidige angrep. Sentrale verdier i det norske samfunnet som åpenhet og demokrati skal ivaretas. Bevilgningsbehovet i denne sammenhengen vil regjeringen komme tilbake til senere.

En villet utgift er avhengig av en villet inntekt. Skattesystemet vårt bringer inn om lag 1 000 mrd. kr til fellesskapet. Disse inntektene utgjør grunnlaget for velferdssamfunnet vårt. Det er derfor viktig å både vedlikeholde systemet og løpende vurdere behovet for justeringer og forbedringer.

I tillegg til å sikre inntekter til fellesskapet skal en også bidra til at skattesystemet gir en rettferdig fordeling og et bedre miljø. Det skal fremme verdiskaping og sysselsetting og i tillegg bedre økonomiens virkemåte. Det foreslås netto skattelettelser for næringslivet på om lag 1 mrd. kr. Den kommunale eiendomsskatten blir gjort mer fleksibel ved at næringseiendom kan unntas når kommunene skriver ut eiendomsskatt på boliger.

Skattereformen i 2006 var nødvendig for å gjøre skattesystemet mer rettferdig og effektivt. Evalueringen viser at dette var en vellykket operasjon. Den har bidratt til mer omfordeling og at skattesystemet i hovedsak fungerer godt.

Regjeringen holder løftet om å opprettholde samme skatte- og avgiftsnivå som i 2004. I 2012 legger vi heller ikke opp til større systemendringer i skattesystemet. Vi foreslår enkelte endringer som gir mer rettferdig fordeling, bidrar til forenkling og likebehandling, styrker miljøprofilen og tetter skattehull. Progresjonen i inntektsbeskatningen og formuesskatten blir videreført. Innslagspunktene i toppskatten, personfradraget og det maksimale minstefradraget i lønn og pensjon økes i takt med forventet lønnsvekst. Bunnfradraget i formuesskatten økes til 750 000 kr.

Regjeringen foreslår å øke den nedre grensen for minstefradraget i lønnsinntekter fra 36 til 38 pst. Dette vil gi skattelette for dem med lavest inntekter og vil kunne styrke arbeidstilbudet.

Skattesystemet kan fortsatt forbedres. Regjeringen foreslår å fase ut særfradraget for store sykdomsutgifter over tre år. Dette var en ordning som kom på 1930-tallet. Den gang så Helse-Norge helt annerledes ut enn i dag. Ordningen fungerer dårlig og henger i liten grad sammen med helsefaglige vurderinger og prioriteringer. I tillegg utelukker ordningen folk som har så lav inntekt at de ikke betaler skatt. Fordelingsvirkningene er derfor heller ikke gode. Reglene er uklare, både for skattyter og likningsmyndigheter. Skatteetaten bruker også uforholdsmessig store ressurser på ordningen.

Derfor vil vi, krone for krone, erstatte skattefradraget med direkte bevilgninger i budsjettet, som i hovedsak skal dekke de samme formålene. Dette er med andre ord ikke noe innsparingsforslag, men en forbedring av systemet. I 2012-budsjettet styrkes folketrygdens refusjonssatser til tannbehandling, Husbankens tilskuddsordning til tilpasning av bolig og folketrygdens bilstønsordning for gruppe 2-biler for barn og unge. I tillegg støtter vi Diabetesforbundets arbeid med motivasjonsgrupper og for å oppdage diabetes tidlig. I arbeidet med budsjettene for 2013 og 2014 vil vi spørre brukerorganisasjoner til råds

om hvordan gjenværende midler skal brukes. Samtidig vil vi i samarbeid med de samme organisasjoner sette i gang et arbeid for å klarlegge hvilke eksisterende støtteordninger som dekker formål som særfradragssystemet har gitt støtte til. Slik ønsker vi å få til en omlegging som er målrettet og rettferdig.

Bilavgifter engasjerer, forarger og gleder. Bilavgiftene skal skaffe fellesskapet inntekter og samtidig bidra til at helse- og miljøskadene ved veitrafikk blir redusert. Vi varslet i forrige budsjett en gjennomgang av bilavgiften. Regjeringen ønsker å styrke miljøprofilen og å skape større forutsigbarhet om bilavgiftene. Bilavgiftene går totalt sett noe ned i 2012. Konkret foreslår vi å skjerpe miljøprofilen i engangsavgiften ved å legge større vekt på CO₂-utslipp, og at det tas hensyn til NO_x-utslipp. Samtidig foreslår vi å legge mindre vekt på motorens effekt – hestekrefter. Engangsavgiften vil totalt sett ikke øke som følge av omleggingen. Det blir heller ingen økning av avgiftene på bensin og diesel utover det som følger av selve prisstigningen.

Vi foreslår å redusere omregistreringsavgiften. Dette betyr at det blir billigere å kjøpe brukte kjøretøy. Dette er viktig for lastebilnæringen ved at avgiften for lastebiler, varebiler og tilhengere reduseres med 20 pst. i gjennomsnitt. For andre kjøretøy reduseres avgiften med 5 pst.

Merverdiavgiften på mat foreslås økt med én prosent-enhet fra 14 til 15 pst. Erfaringer fra tidligere endringer tilsier at ikke hele avgiftsøkningen veltes over i prisene til forbrukerne. Økt matmoms må dessuten også ses i sammenheng med at vi foreslår å avvikle matproduksjonsavgiftene som produsenter av mat og næringsmidler betaler i dag. Denne endringen innebærer betydelig reduserte kostnader for næringsmiddelindustrien. Samlet sett vil forslagene trolig derfor få liten betydning for matvareprisene.

Norge kan ikke skjerme seg for kriser og store svingninger i verdensøkonomien. Vi kan likevel forberede oss på å stå imot eller begrense virkningene av slike hendelser ved å bygge og vedlikeholde våre egne forsvarsverk. Vårt viktigste forsvarsverk mot kriser som kommer utenfra, er en god styring av egen økonomi. God styring er viktig for å forebygge kriser vi kan påføre oss selv. Utgifter skal ikke kun bæres i dag, men de skal bæres over tid. Derfor må vi bygge opp reserver i gode tider. Derfor er handlingsregelen viktig.

Sterke økonomiske nedturer har ofte startet med en ubalansert oppbygging av gjeld og sterkt økende formuespriser.

Norge har solide statsfinanser, men sterk vekst i opplåningen har gjort husholdningene mer sårbare. Høy inntektsvekst over flere år med et historisk sett lavt rentenivå har bidratt til sterk oppgang i boligterspørsel og boligpriser. Oppgangen i boligprisene har blitt fulgt av sterk vekst i husholdningenes gjeld. Gjelden er ikke jevnt fordelt. Den er særlig høy for mange husholdninger i etableringsfasen. Mange er derfor sårbare om boligprisene faller og renten øker.

Økende boligpriser gjør det vanskelig for dem som skal

kjøpe sin første bolig. Det gir også økte forskjeller mellom dem som allerede eier bolig, og de som skal inn i markedet. Veksten i boligprisene er sterkest i byer med stor tilflytting. Prisoppgangen skyldes flere forhold, og en løsning på problemet med høye kostnader til etablering vil på samme måte være sammensatt. Priser påvirkes av tilgangen på tomter, byggekostnader og husholdningenes betalingssevne. Husholdningene har selv et ansvar for å ta inn over seg at renten vil øke fra dagens lave nivå. Bankene har også et like stort ansvar for ikke å gi lån som innebærer en for stor risiko for den som får lånet.

Finanskrisen har vist oss at bankene må bli mer robuste. Det er en sterk gjensidig avhengighet mellom realøkonomien og det finansielle systemet. For å redusere risikoen for problemer i finanssektoren blir det lagt stor vekt på å fremme soliditet, likviditet og god atferd gjennom offentlig regulering og myndighetstilsyn.

Norske banker har kommet bedre ut av finanskrisen enn banker i mange andre land. Det skyldes flere forhold, ikke minst dyrekjøpt lærdom fra vår egen bankkrise for 20 år siden. Regjeringen vil bygge videre på de sterke sidene ved norsk regulering og tilsyn og utbedre svake punkter. Norge vil fortsatt utnytte handlingsrommet i EU-direktivene, og vi legger vekt på å samarbeide med de andre nordiske landene om dette.

Solide banker er et konkurransefortrinn både for bankene selv og for samfunnet. Bankene har et betydelig eget ansvar, både for å ha en solid egenkapital og ikke minst for å ha en ansvarlig utlånsvirksomhet. Det er deres førstelinjeforsvar som er det viktigste krisevernet. Lærdommen og erfaringene fra bankkrisen tidlig på 1990-tallet må heller aldri gå i glemmeboka.

Norge er i en spesiell økonomisk situasjon. Statsfinansene er sterkere enn i de fleste andre land. Befolkningen har gjennomgående høy materiell levestandard og god utdanning. Vi har gode fellesfinansierede sosiale ordninger. Dette er et resultat av møysommelig innsats over lang tid og er en styrke for produksjon og arbeid. Det må vi holde fast ved.

Vi står framfor store utfordringer i finanspolitikken som følge av en aldrende befolkning, og det er bra at folk har det bra og lever lenger. Vi har sett at handlefriheten allerede er blitt mindre i budsjettet for 2012. Framover vil offentlige utgifter til pensjon, omsorg og helse øke sterkt. Veksten i kapitalen i Statens pensjonsfond utland vil også etter hvert avta. Det vil bli mindre rom for økt bruk av oljeinntekter enn i de ti årene handlingsregelen har virket. Å følge handlingsregelen er dermed ikke nok. Det beste forsvaret for generasjonskontrakten når levealderen stiger, er økt arbeidsinnsats. En høy arbeidsinnsats per innbygger gir store skattegrunnlag og høye offentlige inntekter. Når vi lever lenger, er det også nærliggende at vi skal jobbe litt lenger. Arbeidsplassen er en viktig sosial arena og et sted der vi får brukt våre evner. For mange er det å stå i arbeid viktig for helsen – de fleste av oss trives heldigvis godt med arbeidet vårt.

Tiltak som legger til rette for arbeid framfor trygd, er viktige for den enkelte. Samtidig vil det bety mye for å gjøre offentlige finanser mer bærekraftige. For å motive-

re til arbeid er skatte- og pensjonssystemet viktig. Det må alltid kunne lønne seg å arbeide. Pensjonsreformen bidrar til at det er blitt mer lønnsomt for den enkelte å stå lenger i arbeid. Pensjonsreformen gir også bedre muligheter for å kombinere arbeid og pensjon. Tall så langt tyder på at om lag 60 pst. av de 62-åringene som tok ut tidligpensjon fra 1. januar i år, fortsatt er i arbeid.

Den viktigste jobben vår er å skape et godt samfunn for alle. Et godt samfunn er et samfunn som tar vare på unge som gamle, friske som syke, i små og store lokalsamfunn. Vi gjør mye i dette statsbudsjettet for å styrke våre felles velferdsordninger. Men vi må heller aldri glemme at hver enkelt av oss har et ansvar for å utvikle samfunnet til det bedre og for å bedre hverdagen for menneskene rundt oss. De manges innsats i foreninger, lag og organisasjoner gir et stort bidrag til velferd og utvikling av kvaliteten i samfunnet vårt.

I sommer fikk fellesskap og samhold en ny betydning. Det fikk en viktigere betydning i en større sammenheng – en sammenheng som kommer til uttrykk gjennom våre handlinger og hvordan vi oppfører oss mot hverandre. De verdier vi skal bygge vårt mellommenneskelige samvær på, er det viktigste forsvaret mot det samfunnet vi ikke vil ha.

Et godt utbygd velferdssamfunn er grunnleggende for at hver enkelt av oss skal kunne føle trygghet – et samfunn der det sterke fellesskapet stiller opp for oss når vi har behov for en hjelpende hånd, og der egenansvar og fellesansvar må gå hånd i hånd, et samfunn der ingen mennesker trenger å frykte for å bli svake. Ingen av oss er sterkere enn at vi fra tid til annen vil trenge denne felles tryggheten.

Vi har gjort viktige valg mellom fellesskap og skatteleste. Vårt høye velferdsnivå kan ikke kombineres med det lave skattnivået mange andre land har. Vi har gjort et valg, og de løsninger vi har valgt, har tjent oss vel. Min generasjon har opplevd en sammenhengende vekst og utbygging av velferden helt fra de første timer i livet. Det betyr at vi har gjort, og at vi gjør, mye riktig. Det må vi fortsette med.

Et enkelt års statsbudsjett er en liten del av dette store byggverket. Det skal vi bruke til både fornyelse og vedlikehold. Slik er det også med budsjettet for 2012. Vi må minne hverandre om at mulighetene alltid er større og flere enn problemene og vanskelighetene. Vi må glede oss over alt som er bra, og alt det vi får til. Vi er hverandres nødvendighet. Våre mellommenneskelige forhold og en god felles kultur skaper denne gjensidige avhengigheten. På dette grunnlaget skal vi forberede oss på, og på dette grunnlaget skal vi bygge framtiden.

Presidenten: Da vil presidenten foreslå at det nå åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe, i samsvar med forretningsordenens § 34 a.

Presidenten vil så foreslå å fravike forretningsordenens § 34 a, slik at det etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis anledning til en kommentar fra finansministe-

ren og deretter en sluttkommentar fra representanten for opposisjonspartiet på inntil 2 minutter hver.

Videre foreslås det at det åpnes for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter på slutten av debatten.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [10:44:24]: Finanskomiteens leder synes det hadde vært en god idé også å fravike forretningsordenen slik at finansministeren kunne kommentert undertegnede innlegg. Jeg tror det kunne blitt en svært fruktbar samtale, både for landet og for Stortinget. Men jeg foreslår ikke det. Ta det helt med ro.

Presidenten: Det tror jeg er bra.

Torgeir Micaelsen (A) [10:44:48]: Jeg vil starte der finansministeren sluttet. Det er i hvert fall sant i Norge: Mulighetene er alltid større enn problemene og vanskelighetene. Norge er et godt land å leve og bo i. Svært mange nordmenn opplever nå gode tider. Ja, de har opplevd det i mange år: gode lønnsoppgjør, lave renter, sterk kronekurs og gode fellesskap – også i kommunene. Vi har et sterkt fellesskap og et godt samfunn. Oljeinntektene er solide, og produksjonen også på fastlandet holder seg oppe. Isolert sett her i Norge er altså utsiktene og mulighetene svært gode hvis vi evner å forvalte dem med klokskap.

Problemet er bare at selv om jeg av og til får inntrykk av at det er noen som skulle ønske at man i Norge liksom kan sette opp en mur rundt landet, og som tenker at siden vi har det så bra her, så er vi ikke helt avhengig av det som skjer ute, så er jo ikke det tilfellet. Nettopp fordi det går så godt i Norge, både som et resultat av et sterkt næringsliv og flinke folk og også trygg styring fra myndighetene over mange år, så øker forskjellene mellom vår situasjon og situasjonen i resten av Europa. Det skaper problemer og utfordringer når man nå skal lage budsjett. Det er en urolig verden, og bare tre år etter forrige finanskrise er det ting som tyder på at ting er på gang igjen. Situasjonen i Europa er veldig alvorlig, og samarbeidsland og handelspartnere er igjen rammet.

I 2008 handlet det om å redde bankene. Nå handler det om å redde land. Det gjør situasjonen enda mer dramatisk. Det forsterker problemene at få land denne gangen ser ut til å kunne løse problemene på samme måte som i forrige runde, ved å bruke mer penger for å få fart på økonomien og ved å øke den offentlige etterspørselen. Det gir en ny og dypere utfordring som også rammer oss, for vi har også svakheter, eller krevende utfordringer, som noen ville sagt. Vi har et høyt kostnadsnivå, og vi har en åpen økonomi som er helt avhengig av å kunne selge varene til utlandet. Lavere etterspørsel internasjonalt vil helt garantert påvirke oss. Vi ser allerede at en sterk krone kan ramme bedriftene som eksporterer. Da er det vår jobb også i denne sal å gjøre det vi kan for å unngå at norske arbeidsplasser blir mer rammet enn nødvendig.

Jeg tar ikke sjansen på å gamble med arbeidsplassene i industrien, i reiselivet eller i marin sektor uansett hvor mange fra opposisjonen som skal beskyldte dette budsjett-

tet for å være grått og kjedelig. Den sjansen vil ikke jeg være med på å ta. Samtidig er det ikke noen tvil om at det i hvert fall i deler av befolkningen er for liten kriseforståelse. Da er det viktigere enn noen gang, med tanke på hvor alvorlig situasjonen er, at vi har politikere som tør å si nei og som sier ja til noe annet, som tør å vise moderasjon, og som tar situasjonen på alvor. Det har fått følger.

Finansministeren har vært inne på flere ting, og jeg kunne nevnt enda flere ting vi har sagt nei til. Det gjøres innstramminger, men kanskje det viktigste av alt: Vi bruker passe mye oljepenger i forhold til den økonomiske situasjonen landet er i.

I en verden preget av usikkerhet ligger nivået på oljepengebruken nå under 4 pst.-banen, men likevel øker vi gradvis oljepengebruken noe. Det er helt i tråd med handlingsregelens ånd. Det er nettopp det som er hele poenget med handlingsregelen, at vi gradvis skal øke oljepengebruken. Hva skulle vi ellers brukt dem på? Skulle vi bare saltet dem vekk? Nei. Men vi skal gjøre det på en ansvarlig, forsiktig og forutsigbar måte, og det er det dette budsjettet legger opp til. Slik sikrer vi langsiktig finansiering av velferden.

Men så er det viktig hvordan vi bruker pengene, og hva vi bruker dem på. Jeg mener regjeringen legger fram et budsjett som prioriterer de viktige tingene. Som i tidligere statsbudsjett gjør man det som er gode grep for nye og bedre veier, bedre vedlikehold, flere og bedre politi- og beredskapsordninger, flere ansatte i helsesektoren, nye sykehjemsplasser, mer kultur og trygt forsvar. Men så vil jeg legge til at også grep som omstillingen – fornyelse og teknologisering – av offentlig sektor, som gjør at næringslivet vil spare mye penger, er veldig gode grep for å ruste Norge, offentlig sektor og norsk næringsliv for fremtiden.

Konklusjonen er klar: Vi fører en ansvarlig økonomisk politikk, får orden i huset, samtidig som velferden bygges ut over hele landet, med mer fellesskap og mer velferd. Jeg skulle likt å se det budsjettet fra opposisjonen som klarer å matche et så godt budsjett, denne høsten, her i salen.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:49:38]: Hvis lederen i finanskomiteen tar seg bryet med å vente en stund, skal han få se et budsjett som kommer til å matche Arbeiderpartiets – eller de rød-grønnes – budsjett når Fremskrittspartiet legger fram sitt alternative budsjettforslag.

Finanskomiteens leder var inne på fakta om dette budsjettet, og det er nemlig at det er et grått og kjedelig budsjett. Det virker nesten som om regjeringen har gått tom for ideer. Det virker som om de er styringsleie. Vi skal gjøre vårt for å sørge for at de får avløsning om to år, slik at de slipper å gå og være lei seg i fire år til.

Dette budsjett er totalt blottet for vyer. Regjeringen er tom for ideer. De er nesten blitt et sånt administrasjonsparti, der én av de store tingene er at de øker bevilgningene til administrasjonen i stort sett alle departementer, og det ganske kraftig også. Regjeringens forslag til budsjett ser nesten ut som om vi er en del av Sør-Europa. Det er ikke krise i norsk økonomi, og da er det heller ingen grunn til å oppføre seg sånn.

Budsjettet har en usosial side. Siden denne regjeringen

kom til makten, har de altså økt merverdiavgiften på mat fra 11 til 15 pst. Så er det sånn at vi alle sammen må spise, uansett om vi har mye penger eller er fattige. Det betyr at dette er et usosialt budsjett, da man ved å øke denne avgiften rammer de som har minst i samfunnet.

Tidligere finansminister Halvorsen sa hun skulle rydde ut fattigdommen på et øyeblikk. Det har hun tydeligvis gitt opp, for klasseskillet i Norge har økt. Siden denne regjeringen kom inn, har vi fått over 170 000 nye på uføretrygd. Nå tar man altså et grep der man fjerner fradraget for sykdomsutgifter, og det gjør man samtidig som man øker fradraget til sine bidragsvenner i LO, slik at de får mer fradrag for sin kontingent. Det er direkte usosialt.

Man henviser til Sør-Europa og problemene de har der. Et av de store problemene de har i Sør-Europa, er at de ikke har fornyet offentlig sektor. De har ansatt flere byråkrater, de har fjernet valgmuligheter, og de har en ineffektiv drift av det offentlige. Det er ingen konkurranse, og det er monopoltilstander.

Selv om det ikke er så galt i Norge, er det også et problem i Norge. Vi bør gå motsatt vei. Vi bør innføre konkurranse og valgfrihet, og vi bør fornye offentlig sektor. Vi hadde en runde etter barnehageforliket der vi fikk private til å øke velferdstilbudet ved å gi et tilbud til alle barn. Dette bør vi utvide. Vi bør gå motsatt vei av det regjeringen gjør. I stedet for å øke administrasjonen bør man innføre valgfrihet og konkurranse innenfor offentlig sektor, sånn at vi effektiviserer offentlig sektor.

Vi bør gå gjennom lover og regler for å forandre reglene, sånn at vi får mindre byråkrati, og sånn at de gode byråkratene vi har rundt omkring, kan gå inn i privat sektor og levere et godt produkt.

Jeg har nettopp levert inn en byggesøknad. Det er så mange sider i den byggesøknaden! Jeg regner meg selv som en høvelig oppgående person, men jeg måtte leie inn et privat byggefirma for å skrive søknaden. Jeg var ikke i stand til å gjøre det selv. Det kostet meg 10 000 kr. Da er det artig å høre finansministeren stå her oppe og si at det er veldig dyrt å komme seg inn på boligmarkedet. Dette er én av grunnene til at det er dyrt. Men vi hører ingen vyer om f.eks. å senke kostnadene. Hadde en idé vært å fjerne dokumentavgiften? Ingen ting legges til rette for å gjøre det.

Det gjøres ingen ting for å nå målene i Nasjonal transportplan. På veisiden ligger man 1,7 mrd. kr etter. Kanskje et bidrag for å få fart på veibyggingen var å sette ut store internasjonale anbud, sånn at vi kunne bygge veier i dette landet, gjøre investeringer, sånn at vi fikk effektivisert og fikk lønnsomheten opp til å møte framtidige utfordringer.

Det er veldig mange ting man kunne tatt opp her, men en av de siste tingene jeg tar opp, er politi. Det kommer ikke til å bli mer synlig politi i fremtiden. Det kommer ikke til å bli mer satsing på lensmannskontorene osv.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:55:03]: Da er vi i gang med budsjettdebatten, og det er fint! Det er for så vidt opposisjonens rolle å være kritisk. Jeg har selv vært i opposisjon, så jeg vet jo det. Så det er fint at vi får en diskusjon.

Nå kommer representanten Svendsen fra de nordlige breddegrader. Han bor sikkert i nærheten av havet. Jeg bor litt lenger inn i landet. Men en som kommer fra Nord-Norge, vet at når det er opprørt og «ruskut» hav, da er det viktig å holde kursen og styre. Det er det denne regjeringen gjør. Det er et opprørt hav der ute i Europa og i internasjonal økonomi, som gjør at det er viktigere enn noen gang nå å holde kursen og føre en ansvarlig økonomisk politikk – kall den gjerne grå, men jeg mener at det å føre en politikk som trykker arbeidsplassene, er alt annet enn grå politikk.

Legg merke til et par tall i budsjettet. Ledigheten i Norge er den laveste i Europa. Der vil vi at den ledigheten skal være. Vi skal ha den laveste ledigheten i Europa. Det er derfor dette er et ansvarlig og godt budsjett for arbeid og verdiskaping.

Så to ting til. Denne regjeringen satser både på fornyelse av offentlig sektor og forenkling for privat virksomhet: revisjonlov, kravet til aksjekapital, den store bevilgningen til nødnett på 1,5 mrd. kr som ligger inne i budsjettet, IKT i Nav og politiet – forenklinger som vi skal jobbe videre med, og som det er et program for at vi skal få til.

Til slutt: Ja, denne regjeringen har økt momsen på matvarer i to runder med 1 prosentpoeng hver gang, men vi får dele broderlig med den regjeringen som satt fram til 2005, og som la fram budsjettet for 2006. Der var det en økning på 2 prosentenheter i matmomsen.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:57:08]: Finansministeren viste til at han har vært opposisjonspolitiker tidligere, og hvis alt går etter min plan, kommer han snart til å være det igjen.

Finansministeren sier også at jeg kommer fra nord, der vi er vant til opprørt hav. Det er helt rett: Jeg kommer fra nord, der vi er vant til opprørt hav. Det er sånn at når det er opprørt hav, legger vi til rette for framtiden. Det kan vi f.eks. gjøre sånn at vi slipper å kjøre over alle de fjellovergangene vi har i nord, som koster oss og næringslivet dyrt. Vi kunne gjort investeringer for framtiden, lagt til rette for næringslivet i nord og på Vestlandet som skal frakte varene sine inn til markedene, gjort store investeringer, fått satt ut store internasjonale prosjektanbud for å få bygd nye, ordentlige veier, sånn at vi hadde fått kostnadene og dieselforbruket ned og miljøutslippene ned. Det gjør man altså ikke. Man legger seg på en linje der man ligger 1,7 mrd. kr etter Nasjonal transportplan.

Så er det sånn at det sies i budsjettet at man skal overføre 5,6 mrd. kr fra sykehusene i forbindelse med Samhandlingsreformen, og så øker man kommunebudsjettet med 5 mrd. kr. Betyr det at man ikke har en økning på kommunebudsjettet, eller betyr det at man kan legge de to summene sammen? Det klarte jeg ikke å lese ut av dette, men det hadde det vært interessant å få vite.

Presidenten: Dette er altså ikke ordinært replikkordskifte, så det får ikke statsråd Johnsen anledning til å svare på nå.

Jan Tore Sanner (H) [10:59:03]: Jeg hører at enkelte mener at budsjettet er grått. La oss glede oss over at det fortsatt er en blå himmel over norsk økonomi, for budsjettet for 2012 viser at Norge fortsatt har en solid økonomi som skaper handlefrihet, og en lav arbeidsledighet som skaper trygghet.

Det er en ganske sterk kontrast til den gjeldskrisen som truer både vekst og arbeidsplasser i resten av Europa og USA. Samtidig skal vi heller ikke glemme at det er flere europeiske land, deriblant Sverige, som klarer seg godt, og som har vist en imponerende evne til å jobbe seg ut av krisen.

Selv om mye går bra i Norge, vil vi selvsagt merke konsekvensene av lavere vekst og urolige tider i Europa. Vår oppgave blir å ta tak i de utfordringene vi kan gjøre noe med.

Jeg tror finansministeren har rett når han sier at den norske skuta er på vei inn i urolig farvann. Men skal man dømme etter budsjettet, kan man litt spissformulert si at regjeringen fortsatt ligger på dekk og soler seg. For dette budsjettet viser at konkurranseevnen til norske bedrifter blir ytterligere svekket i 2012. Budsjettet viser at produktivtetsveksten i Norge, i våre bedrifter, er lavere enn hos våre handelspartnere, og mange av våre eksportbedrifter og arbeidsplasser betaler nå en høy pris for rød-grønn politikk. I møte med fallende markeder i Europa og USA må norske bedrifter dra med seg ekstra tung ryggsekk med særnorsk høyt kostnadsnivå og særnorske skatter. Mange bedrifter har allerede varslet permisjoner og oppsigelser.

Regjeringen reddes i 2012 av høye oljeinntekter. Uten styrket konkurransekraft vil Norge bli enda mer avhengig av oljeinntekter i årene som kommer. Derfor er det behov for å legge om politikken. Vi må skape trygghet gjennom kunnskap og konkurransekraft.

Det kan være riktig å si nei til mer, men da må man samtidig si ja til noe bedre. Å holde igjen på offentlige utgifter er nødvendig for å unngå sterkere krone, høyre rente og ytterligere tap av konkurranseevne. Men et stramt budsjett må bare være en del av svaret, for man må samtidig sørge for tydelige prioriteringer av det som kan skape vekst fremover, nemlig innovasjon, kunnskap, infrastruktur og bedre rammebetingelser for norske bedrifter. Et strammere budsjett krever at vi viser vilje og evne til å åpne for nye løsninger. Det er bra at man øker bevilgningene noe til infrastruktur, men i den situasjonen vi nå er, burde det vært mer. Samtidig burde man åpnet for nye løsninger, f.eks. gjennom offentlig-privat samarbeid. Samtidig burde man også åpne for flere private løsninger innenfor velferdsområdet – slippe alle gode krefter til, både private og ideelle, for å møte en del av de store oppgavene som vi står overfor.

Noe av det som har overrasket Høyre mest i dette budsjettet, er at man ikke sørger for en langsiktig og god prioritering av forskning. I dette budsjettet legger man både ned Forskningsfondet og fjerner gaveforsterkningsordningen, som innebærer at staten stiller opp for forskningen når private stiller opp for forskningen. Høyre ønsker å videreføre et forskningsfond som kan bidra til høye, stabile og gode prioriteringer av forskning fremover, slik at vi får mer å leve av.

På slutten av finanstalen var finansministeren innom utfordringene for ungdom ved å etablere seg på boligmarkedet. Når man konstaterer at det er problematisk for ungdom å komme inn på boligmarkedet, og vi ser at Finanstilsynet har stilt økte krav til egenkapital for å få lån, bør vi som politikere svare på den utfordringen både ved å legge til rette for økt boligbygging og ved å bedre ordningen med boligsparing for ungdom. Det hadde vært å gi en håndrekning til ungdom som sliter på boligmarkedet – stimulere ungdom til å spare, gi dem skattefradrag, slik at det blir lettere å skaffe seg den første boligen.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:04:19]: Først bare en oppfølging av den forrige ordvekslingen med representanten Svendsen.

Det er slik at de totale inntekter i kommunesektoren øker med 5 mrd. kr. I tillegg overføres det 5,6 mrd. kr fra sykehusene til kommunesektoren i forbindelse med Samhandlingsreformen. Det er på en måte det bildet som det er viktig å ha med seg.

Jeg lyttet med interesse til representanten Sanner, og jeg er enig i at vi har en felles utfordring når det gjelder kostnadsnivå. Derfor er det statsbudsjettet vi legger fram i dag, et svar på dette kostnadsnivået; vi holder kursen, vi har en ansvarlig økonomisk politikk, vi holder orden i eget hus. I tillegg har vi også et ansvar for å legge til rette for at vi får gjennomført et godt inntektsoppgjør til våren. Det betyr at faglige rettigheter, det som skjer i arbeidslivet, er viktig. Og jeg håper vi da også kan være enige om viktige innretninger i forhold til hvordan folk skal ha det i arbeidslivet.

Så er det en interessant observasjon, og det er at de nordiske landene, Norge, Sverige, Finland og Danmark, har klart seg relativt sett bedre enn mange andre land gjennom den økonomiske krisen. Det som kjennetegner de nordiske landene, er et relativt sett høyt skattenivå. Sverige har et høyere skattenivå, hvis du ser i forhold til BNP, enn det Norge har. Men det at vi har sterke velferdsstater, det at vi har et sterkt sosialt sikkerhetsnett er et viktig signal ut om at dette er land som skal ta vare på arbeidskraften. Det er et viktig konkurransefortrinn. Vi holder igjen på utgiftene. Hvis du ser på utgiftsveksten i budsjettet for 2012, er den reelle utgiftsveksten 2,1 pst., og det er betydelig under utgiftsveksten i inneværende års budsjett. Ja, vi legger til rette for konkurranseutsatt næringsliv gjennom dette budsjettet. Det skal vi fortsatt gjøre.

Jan Tore Sanner (H) [11:06:26]: Vi er enige om at den nordiske modellen har vist seg robust gjennom krisen, og det er riktig at det er mange land, særlig borgerlig styrte land i Nord-Europa, som har klart seg godt, og har klart å jobbe seg ut av krisen. Men svekket konkurranseevne er ikke noe som har oppstått i år. Hvert eneste år under rød-grønt styre har konkurranseevnen blitt svekket. Den holdt seg under vår regjeringstid. Den er svekket år for år etter at den rød-grønne regjeringen overtok. Ser vi på produktivitsveksten, var den høyere i Norge enn hos mange av våre handelspartnere i vår regjeringstid. I dag ligger produktivitsveksten lavere enn hos våre handelspartnere. Dette

er viktig, for det handler om trygghet for jobbene fremover. Det handler om hvordan vi kan skape vekst slik at vi får mer velferd i årene som kommer. Det holder ikke bare å si at vi skal ha et stramt budsjett, for det er bare en del av svaret. Man må også vise vilje til å skape optimisme, skape fremtidstro, foreta investeringer, som gjør at vi legger et grunnlag for fremtidig vekst. Det handler om å satse på lærerne, gjennom mer etterutdanning. Det handler om å satse på forskning. Det handler om å satse på infrastruktur, og det dreier seg om å legge til rette for bedre rammebetingelser for bedriftene. Men når man gjør dette, må man selvsagt også være villig til å ta noen upopulære grep. Man må ha vilje til å bygge ned det overadministrerte Norge, sørge for at vi har mindre administrasjon og får mer penger til viktige investeringer. Vi må sørge for å redusere de statlige overføringene til en rekke næringer og heller legge til rette for bedre rammebetingelser for bedriftene. Det er mulig å sørge for at vi både har stramhet i budsjettet og legger et grunnlag for fremtidig vekst.

Trygghet og velferd fremover skaper vi gjennom å satse på kunnskap og konkurransekraft.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [11:08:55]: Så vidt jeg vet, er det barometeret som representanten Sanner viste til, noe av grunnen til at vi da får såkalt svekket konkurransekraft. Det dreier seg om at vi er et land som har små forskjeller, og at vi har gode ordninger for arbeidstakerne, med trygghet i arbeidslivet. Så er det sagt.

Landene rundt oss preges av krise og kutt – usosiale kutt. Forskjellene øker; de rike blir rikere, mens folk flest får regninga. Nå diskuterer til og med EU finansskatt, og det er bra.

Norge er et annerledesland. Vi har lavere ledighet enn før finanskrisa. Vi har økt sysselsettinga med 250 000. I Norge går endelig forskjellene mellom folk ned, etter over 20 år med økende klasseskiller. Vi bygger ut velferden. Vi sier nei til skattelettelse i milliardklassen til dem som har mer enn nok, fordi vi er imot større klasseskiller, og fordi vi heller vil bygge barnehager og modernisere jernbanen. Vi går imot å fjerne den skatten som i hovedsak betales av de aller rikeste menneskene i Norge, nemlig formuesskatten. I stedet øker vi bunnfradraget og gjør skatten mer rettferdig, akkurat slik vi har gjort flere ganger før. Vi øker minstefradraget for folk med lave inntekter, og vi skal vurdere en aktivitetsskatt for finanssektoren i Norge, fordi det er urimelig at fellesskapet skal ta et ansvar som finanssektoren i dag ikke tar.

Fra vi overtok Finansdepartementet i 2005, har SV jobbet for bilavgifter som gir en mer miljøvennlig bilpark. Vi har fått ned utslippene fra nye biler med 25 pst. Neste år vil nye dieslbiler bli dyrere, fordi vi er opptatt av å ta hensyn til astmatikere og eldre med dårlig helse. Like viktig er det at vi senker engangsavgiften for de bilene som slipper ut minst. Målet er å komme ned i 120 gram CO₂ for nye biler i 2012 og få flere biler som kan lades. Vi er på god vei, i motsetning til EU, som har utsatt sitt – mindre ambisiøse – utslippsmål.

SV er opptatt av jernbane, fordi det er miljøvennlig, effektivt, trafiksikkert og bra for næringslivet og en de-

sentralisert bosetting. Jernbanen og NSB får 1,3 mrd. kr mer i dette budsjettet. I et stramt budsjett bruker vi nesten 3 mrd. kr på CO₂-håndtering. Miljøverndepartementet får en vekst på over 6 pst.

SV er opptatt av barns oppvekstvilkår. Derfor styrker vi arbeidet for en mer praktisk og variert skole, og kampen mot frafall. Det blir innført valgfag for 8. trinn neste år. Barnevernet skal tilføres 70 nye stillinger i områder som har små fagmiljøer.

Barnehagene er nøkkelen til bedre oppvekstvilkår for barn, bedre sosial mobilitet og bedre fordeling i samfunnet. Vi avvikler kontantstøtten for toåringer, fordi det er bra for barna, bra for likestillinga og bra for integrering. Vi viderefører maksprisen i barnehagene, fordi vi vet at pris har betydning for om barn kommer i barnehage.

I tillegg legger vi fram en jobbstrategi for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Flere skal få ta i bruk evnene sine i arbeidslivet. Med penger til ny vergemålslov er vi nærmere ratifisering av FN-konvensjonen mot diskriminering av mennesker med funksjonshemming.

Apropos diskriminering: Fra neste år vil det ikke lenger være mulig å få skattefradrag for gaver til organisasjoner som støtter eller medvirker til handlinger som er i strid med folkeretten. Dette er særlig aktuelt for dem som finansierer bosetting i de palestinske områdene på Vestbredden. Med dette gir vi klar beskjed: Skattesystemet skal ikke premiere brudd på folkeretten.

Små forskjeller og en god velferdsstat med vekt på utdanning, kunnskap og forskning er også viktig for næringslivet. Det gir bedre arbeidstakere, som er mer omstillingsvillige, bedre kvalifisert og bedre i stand til å tenke sjøl. Tillit er et nøkkelord. Det handler om å se at vi har felles interesser, og at det er bra å inngå spleiselag. I dag er det du som trenger hjelp, i morgen kan det være meg.

Det sies ofte at man må skape for å kunne dele. Men det er samtidig slik at det å dele gjør at flere kan skape. Jeg undres iblant på hvor rik man må bli før man skal bli villig til å dele med andre.

Dette budsjettet er stramt, fordi vi får en forsmak på eldrebølgen, og fordi lav ledighet er avgjørende viktig. SV mener samtidig at det er viktig å ta debatter framover som berører forholdet mellom privat og offentlig vekst, og hvordan Norge skal bli mindre sårbart og mindre avhengig av en oljesektor som suger til seg både mennesker og kapital på bekostning av andre sektorer. Dette bør også være en del av generasjonskontrakten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:14:06]: Norge står framfor en svært endret internasjonal økonomisk og politisk virkelighet.

De siste ti års ideologiske tiljubling av friest mulige kapitalbevegelser over landegrensene, med tilhørende svekkelse av nasjonalstatenes sikkerhetsregelverk overfor finansinstitusjonene basert på erfaringene fra finanskrisa i 1930-åra, har skapt mye økonomisk spekulasjon og kortsiktig økonomisk tenkning. Prisen må en gang betales.

Den globaliserte økonomien hadde ikke globale økonomiske institusjoner som var satt i stand til å takle risikoen. Som flere av oss kritikere av denne globale iscenes-

satte spekulasjon har sagt lenge, var det nasjonalstatenes økonomiske muskler som måtte brukes for å dempe første fase i finanskrisa.

Nå er mange store og viktige lands økonomiske muskler oppbrukt, og vi står overfor en svær alvorlig statsgjeldskrise i mange toneangivende økonomier. Det vil finne sin løsning, men den frie kapitalismens historie er økonomiske kriser som også endrer de politiske forhold.

Dagens svært høye ungdomsarbeidsledighet i land som Italia, og tydeligst i Spania, med over 45 pst., er mer enn bekymringsfull når vi kjenner deres historie.

Norge er i motsatt nasjonale situasjon. Vi låner ut penger, det blir vanskelig å unngå tap.

Men dette blir ikke den største utfordringa for den rødgrønne regjeringa. Det mest krevende blir å sikre stabil økonomisk aktivitet over hele landet gjennom et mer allsidig produserende næringsliv, basert på våre enorme naturressurser og full sysselsetting av vår kompetente arbeidskraft. Økonomisk aktivitet i Norge må desentraliseres for å skape en sunnere realøkonomi. Nå må realøkonomien komme i forsetet, finanssektoren i baksetet.

For Senterpartiet ligger det et desentraliseringsperspektiv over alt dette arbeidet. Å skape lengre verdikjeder basert på våre fornybare og ikke-fornybare naturressurser er den store næringsøkonomiske utfordringa. Bortfall av matproduksjonsavgiften for næringsmiddelindustrien, som er svært viktig, er et stort og viktig tiltak.

Næringsnøytralitet i det offentliges økonomiske virkemidler er en tvillingbror til friest mulige kapitalbevegelser. Næringsnøytralitet fra statens side duger ikke for kraftfullt å utvikle eksempelvis vår viktige treforedlingsindustri. Norge uten treforedling er ikke Norge.

I denne usikre og utrygge internasjonale situasjonen legger regjeringa fram et nøkternt og stramt statsbudsjett. Senterpartiet står for en slik linje. Nøkternhet i statsforvaltningen, orden i offentlige finanser og i eget hus er for oss viktige leveregler. En betydelig del av de økte økonomiske ressursene som skapes i norsk økonomi neste år, og som kommer staten til del, brukes på finansiering av bedre kommunikasjoner og sikring av velferdstilbud i kommuner og på sjukehus. Senterpartiet har prioritert sterkt tryggere og bedre veier og mer moderne jernbanenett, og likeledes å sikre en god helseomsorg i kommuner og på sjukehus.

Likevel, kommunebudsjettene for 2012 blir stramme. Derfor blir arbeidet sammen om en bedre kommune i regi av Kommunal- og regionaldepartementet svært viktig. Dette går ut på praktisk læring i å utnytte ressursene bedre gjennom samarbeid mellom ansatte, folkevalgte og administrasjon. Et arbeidsmiljø som skaper arbeidsglede og positivt nærvær, gir inspirasjon til å utvikle det myndige mennesket. Dette bør gi redusert sjukefravær i helse- og omsorgssektoren.

Senterpartiet står oppreist og sammen bak dette nøkterne budsjettet i møte med en ny tid – jeg understreker i møte med en ny tid – hvor sterkere prioritering og sparsommelighet i alt virke blir viktigere. En ny tid til stimulering av et mer allsidig, desentralisert produksjonsliv i Fastlands-Norge må prioriteres. Som land har vi sterk finansiell styrke og styringsfart til å styrke real-

økonomien, der finansnæringa er stillaset og ikke sjølve byggverket.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:18:50]: Takk til finansministeren for en god redegjørelse for et nei-budsjett, som han brukte mye tid på å forklare nødvendigheten av.

Jeg vil likevel våge den påstand at mye av det som ligger i tall og kost, først og fremst er en fremskrivning av inneværende års budsjett. Mye, og mange av de nei som kommer, vil i stor grad bli delegert til rundt 430 kommuner. Jeg tror de som hører på dette der ute, vil se hvor kuttene faktisk kommer.

Jeg må si at jeg setter pris på en finansminister som også bruker tid på å snakke om verdier som ikke bare har med kroner og øre å gjøre. Da tenker jeg på mer enn å gjøre det å si nei til en dyd, bare for å få sagt det.

Det som imidlertid er en klar verdimelding fra denne regjeringen – når den er såpass blottet for ideologi – er at den går til et kraftig angrep på småbarnsfamiliene. Vi husker godt at en tidligere kunnskapsminister i denne regjeringen sa at det er et forfeilet syn på barneoppdragelse å tro at «foreldre er de beste til å oppdra barn». Derfra går det vel også en linje til SVs finanspolitiske talsperson som sa at det var bra for barna at man kutter kontantstøtten for toåringene.

Det er ekstra interessant når regjeringen legger til grunn at kun 30 pst. av toåringene på kontantstøtte vil gå over til barnehage. Dermed svekkes altså familieøkonomien til de resterende 70 pst. Det er oppsiktsvekkende usosialt fra en rød-grønn regjering.

Så skal jeg ta med to positive ting, sett fra Kristelig Folkepartis side, når det gjelder barn.

Regjeringen legger inn betydelige midler til å styrke arbeid for barn som er utsatt for menneskehandel. Det skal regjeringen ha et stort pluss for. At regjeringen legger inn utdanningsstøtte for barn i fosterhjem eller under barnevernsomsorg på annen måte, skal også regjeringen ha stor honnør for.

Samtidig er det en manglende fattigdomssatsing i dette budsjettet. Jeg hørte nesten ikke ordet brukt fra finansministerens side – det til tross for at vi vet at sammenliknet med treårsperioden 2004–2006 er det nå 6 000 flere barn som lever i fattigdom.

Jeg tror også, når en ser den tross alt manglende viljen til å satse på arbeidsmarkedstiltak, at flere – som Nav har varslet om – i realiteten presses ut i trygd.

Kristelig Folkeparti har vært opptatt av eldreomsorgen og verdighetsgarantien. Vi ønsker at det skal bli mer enn en papirbestemmelse. Jeg er fortsatt svært usikker på om regjeringen mener det samme.

Vi mener at å satse på læreren er det beste vi kan gjøre i norsk skole. Kunnskapsministeren sa i valgkampen at det var ønskelig. Fortsatt er det slik at det satses mer på timer enn på lærere. Det er en feilprioritering, etter vår mening.

Og så avviker regjeringen Jon Lilletuns forskningsfond. Jeg må si at jeg er overrasket over det. Her har teknikken tydeligvis vunnet over innholdet. Vi vil satse mer på forskning, og ønsker ikke en avvikling, slik regjeringen legger opp til.

Over 4 000 står i kø for å få rusbehandling. Fortsatt venter vi på en avklaring av hvordan vi skal sikre at de ideelle institusjoner får romslige arbeidsvilkår i vårt samfunn. Her forventer vi at regjeringen kommer med noe mer enn det den har gjort til nå.

Så er det bare å konstatere at bistanden kuttes. Det er alvorlig. I en situasjon hvor matvarepriser verden over går opp, så er altså vår solidaritet med de fattigste på vei ned.

Så vil jeg bare spørre finansministeren, som nå får ordet: Er det noe handlingsrom for de rød-grønne i denne sal før vi skal vedta endelig budsjett nærmere jul?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:24:04]: Ja, det er nok riktig at kommunene vil oppfatte dette som et stramt opplegg, men de får en økning i sine frie inntekter på 3,75 mrd. kr og en totalvekst på 5 mrd. kr, i tillegg til de 5,6 mrd. kr som skal dekke arbeid de skal gjøre i forbindelse med Samhandlingsreformen. Slik dette er lagt til rette for primærkommuner, vil de kunne ivareta demografi og andre viktige oppgaver, inklusiv veisatsing i fylkeskommunen, og ha bitte lite å gå på. I fylkeskommunene blir det antakeligvis noe mindre i frie inntekter enn det var for inneværende år. Så det blir noe mindre handlingsrom i fylkeskommunen, for å si det på den måten.

Denne regjeringen har gjort en sterk satsing på barnefamilier – om lag 27 mrd. kr til barnehager. Vi skal fortsette å utbygge kvaliteten i barnehagene. Vi skal fortsette å styrke barnehagetilbudet på den måten – støtte til læremidler, foreldrefradraget. Det er en historisk satsing på barnefamilier.

Så er det uenighet mellom Kristelig Folkeparti og regjeringen når det gjelder kontantstøtten. Det vi gjør, er å fjerne kontantstøtten for toåringene, men vi øker kontantstøtten for dem mellom 13 og 18 måneder. Det må ses i sammenheng med den sterke satsingen på barnehager.

Det viktigste fattigdomstiltaket i dette budsjettet og i det budsjettet som vi har i år, er å sørge for at folk har jobb. I tillegg har vi varslet at vi vil utrede en ordning med aktivitetsstøtte for unger som kommer fra familier som har dårlig råd. Det kom i fordelingsmeldingen, som ble lagt fram forrige fredag.

Grunnen til at vi avviker Forskningsfondet, er at vi mener at det blir mer forutsigbarhet for forskningen dersom vi bevilger forskningsmidler over streken, som det heter. Det som er utfordringen nå, er at renten har gått ned, og det skaper usikkerhet om forskningsbevilgningene. Vi ønsker å ta vekk den usikkerheten med det grep vi nå gjør.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:26:11]: Det er hyggelig at finansministeren blir stående.

Når han ikke svarte på om det var noe handlingsrom for de rød-grønne i Stortinget, så er vel det blitt en av dydene, nemlig at det er et nei også når det gjelder muligheten til at noe kan skje i denne sal etter at mangfoldige organisasjoner og andre har presentert andre mulige konsekvenser av regjeringens opplegg enn det regjeringen selv egentlig hadde tenkt seg. Jeg håper like

fullt at det skal være mulig å gjøre endringer til det bedre for det norske folk når vi kommer til desember.

Tilbake til barnefamiliene: Det er et kraftfullt ideologisk signal, fordi man begrunner det med at man nå har fått en rett til barnehageplass. Det vil si at man ikke synes at foreldrene – altså ikke staten, men foreldrene – skal ha en mulighet til å velge hva som er rett omsorg for sine barn. Det gir regjeringen klar beskjed om. Og kjenner jeg denne regjeringen rett, så mener vel to av tre partier det samme også når det gjelder ettåringene. Så her er det et klart ideologisk skille mellom Kristelig Folkeparti og den rød-grønne regjeringen, og det er av en ganske dyptgående ideologisk karakter.

Vi noterer oss også en del småkutt som ikke overraskende vil berøre oppgaver i det norske samfunn som Kristelig Folkeparti er opptatt av: trosopplæring kan være ett, støtte til private kirkebygg et annet. Det er altså små drypp som også må innebære et vidt signal, slik som jeg oppfatter det, om hva man vektlegger og ikke vektlegger fra denne regjeringen.

Borghild Tenden (V) [11:28:26]: Det er med stort alvor Stortinget i dag gir seg i kast med budsjettarbeidet for 2012. Det er et urolig og uoversiktlig økonomisk bilde i landene rundt oss, som flere har vært inne på. Dette angår i aller høyeste grad også Norge. Vi har en åpen økonomi med tette økonomiske bånd til verden rundt oss. Lave vekst i andre land vil påvirke norsk økonomi negativt. En sterk krone vil ramme de bedriftene som lever av eksport til utlandet, og mange arbeidsplasser kan dermed bli utsatt.

Den varslede stramheten i budsjettet ser vi imidlertid ingenting til. Regjeringen legger opp til et budsjett som er så nær 4 pst.-regelen som mulig, og bruker 10 mrd. kr mer i oljepenger i 2012 enn i 2011. Det er ikke for stramt, men det har feil stramhet, slik Venstre ser det.

Det framlagte budsjettet er isolert sett selvfølgelig ikke noe problem. Slik Venstre ser det, har man imidlertid i løpet av seks år hatt en ganske massiv pengebruk uten noen tydelig profil. I stedet for å satse målrettet på fremtiden, har man satset dels på fortiden og dels på å blåse opp offentlig sektor.

For Venstre er det åpenbart at vi trenger en ny politikk for et moderne lavutslippssamfunn. Vi trenger et kunnskapssamfunn og en reform for et varmere velferdssamfunn.

Jeg vil peke på tre områder hvor jeg mener vi kan prioritere helt annerledes, og som ikke vil medføre økt press i økonomien eller økt pengebruk.

Det første er behovet for et kraftfullt grønt skatteskifte. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå motviljen i regjeringen mot å bruke skattesystemet aktivt i miljøets tjeneste. Mer skatt på forbruk og miljøfiendtlig adferd, mindre på arbeid og investering i næringsliv og arbeidsplasser er fremtidens skattepolitikk.

Det andre er nettolønnsordningen. Så langt vi har rukket å lese, viderefører regjeringen en subsidieringsordning til «landets rikeste» på 1,7 mrd. kr. Man subsidie-

rer en næring som samlet går med milliarder i overskudd, og som på toppen av det hele slipper å betale skatt på overskuddene.

Venstre vil heller bruke disse pengene på en målrettet satsing på det nye næringslivet vi skal leve av i fremtiden. Det er dette som kalles å prioritere de store pengene på de viktige sakene.

Det tredje er et behov for å få flere til å stå i arbeid lenger. Langt flere enn antatt tar tidlig pensjon i det nye pensjonssystemet. Det betyr økte kostnader over statsbudsjettet på flere milliarder. Hvorfor skjer dette? Jo, AFP. Venstre vil heller bruke AFP-kronene på å styrke velferdsordningene for dem som virkelig trenger det, f.eks. de fattigste barna. Det er imidlertid bra at regjeringen vil legge til rette for å få flere med nedsatt funksjonsevne i arbeid.

CO₂-utslippene går opp, mens klimaforliket, som regjeringen åpenbart har et svært så avslappet forhold til, nettopp skulle få til det motsatte. Det er vanskelig å se et eneste tiltak i det forslaget til statsbudsjett som i dag er framlagt, som vil føre til reduksjon i CO₂-utslippene i 2012. Det som er av økninger, går stort sett til å finansiere forsinkelser på prosjektene innen CO₂-rensing og jernbane. Jernbane er bra. Samtidig er det en kraftig opptrapping av oljevirkingsomhetene i nord.

Men den store skandalen i budsjettet er uten tvil forskning og utdanning. Den samlede forskningsinnsatsen går som følge av budsjettet ned fra 0,94 til 0,92 av BNI – Forskningsfondet legges ned, gaveforsterkningsordningen legges ned, energiforskningen reduseres, ingen nye stipendiatstillinger, ikke flere studieplasser, ingen økning i etterutdanning av lærere, for her skylder man hele tiden på kommunene.

Avslutningsvis: Venstre hadde håpet å se igjen noen av de mange – og i våre øyne gode – forslag vi har hatt i denne sal når det gjelder små og mellomstore bedrifter, men den gang ei. Derimot strammes permitteringsreglene inn. Venstre vil redusere kravene til 20 pst.

Så mitt spørsmål til finansministeren er: Vil vi noen gang se igjen Venstres alternative budsjettforslag i løpet av denne regjeringsperioden?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:33:19]: Som et svar på det siste spørsmålet, er det jo slik at vi formulerer et budsjett som er knyttet opp mot den rød-grønne regjeringens plattformen og det vi mener er god rød-grønn politikk. Men samtidig synes jeg det er viktig å lytte til og se hva andre partier foreslår i den prosessen. Så gode forslag fra Venstre som vi også synes er gode, skal vi aldri kaste vrak på – for å si det på den måten.

Så vil jeg si at denne regjeringen satser målrettet på å bygge ut både velferd og verdiskaping. Det er jo det som er noe av hovedpoenget med dette budsjettet. Jeg ser at andre kan ha en litt annen oppfatning om det, men det er i hvert fall det som er grunnlinjen i budsjettet. Vi følger f.eks. opp det vi har sagt om eldreomsorg. Det er viktig. Vi følger opp i forhold til demens. Vi bygger trygghet gjennom bevilgninger til samfunnssikkerhet og politi. NTP trappes opp, noe mer enn jevn opptrapping på jern-

bane, som er bra, noe mindre på vei. Det er en historisk satsing på forskning fra denne regjeringens side. Forskningsbevilgningene har økt kraftig siden vi tok over i 2005, langt over nivået som den forrige regjeringen la igjen. Vi er det landet i OECD som bruker tilnærmet mest per innbygger på forskning. 25 mrd. kr bevilges til forskning i dette budsjettet.

Så er det også slik – jeg vil bare gjenta det jeg sa om fondet – at det var usikkert hvor mye fondet kunne bidra med i avkastning når renten endret seg. Renten har gått ned. Vi mener at det skapes mer forutsigbarhet for forskningsbevilgningene at man nå bevilger dette over streken, slik at det på en måte blir en ordinær del av budsjettbehandlingen og konsekvensjusteringen i budsjetter. Det er et viktig signal til forskningsmiljøene om at vi ønsker større forutsigbarhet og større trygghet for forskningsbevilgningen i framtiden.

Borghild Tenden (V) [11:35:27]: Jeg takker finansministeren for tilbakemeldingen.

Når det gjelder Forskningsfondet, tror jeg vi ser veldig forskjellig på det og muligheten for forutsigbarhet. Men den debatten har vi rik mulighet til å ta senere når fagproposisjonene skal debatteres her i denne sal.

Så er jo sånn at jeg ofte føler at Arbeiderpartiet ikke flørter – det er et feil ord å bruke – men gjerne vil samarbeide med Kristelig Folkeparti og Venstre. Men når det kommer til politikk, og når vi kommer i denne sal, ser vi ikke noe igjen av akkurat den biten. Vi føler ikke at de alternative budsjettene og alle de forslagene vi leverer, blir tatt på alvor. Hvis det skal være noen mening med at man ønsker samarbeid, må man faktisk vise det i reell politikk. Så Venstre vil fortsette, som vi alltid har gjort, med å lage våre alternative budsjetter, der vi prioriterer fire områder: Vi vil løse klimautfordringene, som vi mener at dette budsjettet svikter. Vi vil ha en helt annen satsing på utdanning og forskning og etterutdanning av lærere. Her også skylder man på kommunene. Det tror jeg blir feil. Vi må inn med flere statlige midler. Og så må vi tilrettelegge for det vi skal leve av i fremtiden, nemlig små og mellomstore bedrifter. Vi har kommet litt på vei med revisjonsplikt og noen aksjesubsidier, men det er det. Vi må videre – vi må ha bedre sosiale rettigheter, og vi må forenkle innenfor småbedrifter.

Helt til slutt: Vi må rett og slett disponere pengene våre slik at vi har mer til de aller fattigste. Det etterlyser vi også i dette budsjettet.

Presidenten: Det åpnes for siste innlegg og kommentar fra statsråd Sigbjørn Johnsen, med en taletid begrenset til 3 minutter.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:37:36]: Først vil jeg takke for den runden vi nå har hatt, en foreløpig runde om statsbudsjettet. Vi kommer tilbake til det senere, regner jeg med.

La meg bare til slutt gjenta følgende: Verden rundt oss er preget av usikkerhet og utsikter til lav vekst. Arbeidsledigheten internasjonalt har bitt seg fast på et høyt nivå.

Det er slik at bak hvert enkelt tall i statistikken er det et menneske som har blitt fratatt muligheten til å bruke sin største verdi, nemlig sin egen arbeidskraft.

Vi ser at svake statsfinanser i en del europeiske land kan slå inn i banksystemet, og man er inne i en ond sirkel der lavere statsinntekter stadig gjør det vanskeligere og mer krevende å håndtere statsgjeld.

Det som er et hovedbudskap i forbindelse med budsjettet for 2012, er at Norge kan bli rammet av den uroen som vi nå ser ute. På hvilken måte Norge kan bli rammet, er usikkert, men det vi ser og vet er at det i hvert fall kan gi lavere eksport og nedgang i konkurranseutsatte næringer. Norsk bankvesen kan bli rammet.

Så er det viktig at vi hele tiden har stor årvåkenhet og en beredskap i den situasjonen vi ser i internasjonal økonomi, for Norge er en del av denne internasjonale økonomien, og vi blir påvirket, som jeg har sagt tidligere i dag. Hvis situasjonen krever at det er nødvendig, har vi tidligere vist at vi raskt kan legge om kursen. Men hvilken kurs man skal velge da, er avhengig av hva slags «vær» vi kommer ut for. Det er annerledes nå enn det var i 2008. Nå er det de konkurranseutsatte bedriftene som vil være mest sårbare dersom uroen i Europa og USA tiltar.

Vi har lært noe av den krisen vi ser ute. Det ene er at det er viktig å holde orden i statsfinansene. Det er viktig å styrke arbeid og vekstmuligheter i økonomien for å unngå sosial uro. Det er viktig å satse på kunnskap, noe denne regjeringen gjør ikke minst gjennom budsjettet for 2012. Det er viktig å satse på samferdsel, og det er viktig å satse på andre områder som skal underbygge verdiskapingen. Det er viktig å satse på at arbeidstakere har trygghet i arbeidslivet, som en del av det å bygge opp under konkurransevnen.

Til slutt: Det er slik at Norge har vært oppe i krevende situasjoner tidligere. Det vi da har gjort, er at vi gjennom lederskap og godt samarbeid mellom myndigheter, partene i arbeidslivet og næringslivet har funnet veien ut av kriser. Derfor er ansvarlighet og samarbeid viktig for å møte framtidige kriser og for å bygge opp under tilliten til norsk økonomi.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 1 avsluttet.

Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og nasjonalbudsjett for 2012 legges ut for behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:40:58]

Referat

1. (4) Statsbudsjettet 2012 (Prop. 1 S (2011–2012))
2. (5) Skatter og avgifter – lovendringer (Prop. 1 LS (2011–2012))

3. (6) Nasjonalbudsjettet 2012 (Meld. St. 1 (2011–2012)) **Presidenten:** Forlanger noen ordet før møtet heves?
Enst.: Nr. 1–3 sendes finanskomiteen. – Møtet er hevet.
4. (7) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. januar
2011 til 30. juni 2011
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Møtet hevet kl. 11.41.
